

2025-05-05

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2025-00345

Yttrande över remiss från utbildningsdepartementet: En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande över remissen ”En socionomutbildning i tiden” i enlighet med bilaga 4 till tjänsteskrivelsen daterad den 5 maj 2025.

Sammanfattning av ärendet

Utredningen om en översyn av socionomutbildningen har lämnat sitt betänkande ”En socionomutbildning i tiden”. Betänkandet är nu ute på remiss.

Utredningen om en översyn av socionomexamen lämnar förslag på förändringar av examensordningen som sammantaget innebär en reform av socionomprogrammet, där generalistutbildningen bibehålls men med tydligare ramar för bärande delar av programmet.

Remissen har behandlats på socialnämndens sammanträde den 22 april 2025. Socialnämnden beslutade att överlämna synpunkter över remissen till kommunstyrelsen. Juridik- och kanslistaben har gjort en samlad bedömning utifrån socialnämndens synpunkter samt kommunstyrelsens perspektiv.

Ärendet

Ärendets beredning

Betänkandet ”En socionomutbildning i tiden” är nu ute på remiss. Nacka kommun är remissinstans. Remissvaren ska ha inkommit till Utbildningsdepartementet senast den 12 juni 2025.

Remissen har behandlats på socialnämndens sammanträde den 22 april 2025. Socialnämnden beslutade att överlämna synpunkter över remissen till kommunstyrelsen, se bilaga 3 till denna tjänsteskrivelse.

Juridik- och kanslistaben har gjort en samlad bedömning utifrån socialnämndens synpunkter samt kommunstyrelsens perspektiv.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 17 augusti 2023 att uppdra åt en särskild utredare att genomföra en översyn av socionomexamen för att motverka ungdomskriminalitet (dir. 2023:121). Den 21 mars 2024 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till utredningen. Uppdraget utvidgades då till att överväga om målen i examensbeskrivningen behöver anpassas efter dagens samhällsutmaningar och kompetensbehov (dir. 2024:32). Den 24 oktober 2024 beslutade regeringen att uppdraget ska redovisas den 28 februari 2025 (dir. 2024:100). Utredningen tog inledningsvis namnet Utredningen om en översyn av socionomexamen för att motverka ungdomskriminalitet (U 2023:04). Under hösten 2024 ändrades namnet till Utredningen om en översyn av socionomexamen. Utredningens arbete, analys och förslag presenteras i SOU 2025:27 En socionomutbildning i tiden.

Utredningens förslag i korthet

Utredningen om en översyn av socionomexamen lämnar förslag på förändringar av examensordningen som sammantaget innebär en reform av socionomprogrammet, där generalistutbildningen bibehålls men med tydligare ramar för bärande delar av programmet.

Förslagen innebär att socionomprogrammet får en ökad likvärdighet mellan lärosäten där bland annat utbildning i juridik samt verksamhetsförlags utbildning (VFU) ska ha samma omfattning och krav oavsett universitet/högskola. Förslagen grupperas under följande rubriker:

- **Aktuella samhällsutmaningar:** Studenten ska ha kunskap om aktuella samhällsutmaningar inom socialt arbete, forsknings- och utvecklingsarbete, samt om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen. Kunskap om barns, ungas, kvinnors, mäns och äldres livsbetingelser samt kunskap om hur funktionsnedsättningar påverkar människors livsbetingelser. Studenten ska visa kunskap och förståelse för hur social utsatthet, normbrytande beteende, ungdomskriminalitet kan förebyggas och återfall i brott kan motverkas. Studenten ska även visa kunskap och förståelse för hedersrelaterat våld och förtryck.
- **Arbetsätt och samverkan:** Studenten ska visa förmåga att utveckla och genomföra socialt arbete i samarbete med inte enbart med de människor som berörs utan även närstående, samverka med andra yrkesgrupper, samt kunna leda, planera och samordna arbete inom området. Kritisk granskning av information och förmåga att bidra till utveckling av yrket och verksamheten betonas.

- Utbildning i juridik: Studenten ska visa förmåga att tillämpa relevant lagstiftning inom socialt arbete och genomföra en juridikutbildning om minst 30 högskolepoäng
- Verksamhetsförlagd utbildning: Studenten ska ha genomfört minst 30 högskolepoäng av handledd verksamhetsförlagd utbildning.

Utöver förslagen som rör examensordningen lämnas förslag till:

- Regeringen att socionomprogrammets verksamhetsförlagda utbildning ska kunna avräknas mot utbildningsområdet verksamhetsförlagd utbildning.
- Förbundet Sveriges Socionomutbildningar (FSSOC) att utveckla och ansvara för en nationell struktur för samverkan för att tillse att utbildningsplatser för verksamhetsförlagd utbildning kan tillgodoses.
- Universitet och högskolor om att besluta om alternativt urval baserat på arbetslivserfarenhet för tillträde till socionomprogrammet. Sammanfattningsvis syftar förslagen till att stärka socionomutbildningens relevans och kvalitet genom ökad kunskap om samhällsutmaningar, samverkan och juridiska aspekter inom socialt arbete.

Synpunkter från socialnämnden

Socialnämnden delar utredarens bedömning att socionomutbildningen behöver anpassas efter dagens samhällsutmaningar. Nyexaminerade socionomer behöver vara rustade för att möta de utmaningar och behov som finns i dagens samhälle och ställer sig positiv till utredningens förslag men lämnar även några synpunkter som nämnden anser behöver belysas.

Aktuella samhällsutmaningar

Socialnämnden ser positivt på förslaget om förändringar i examensordningen som innebär att studenterna ska ha kunskap om aktuella samhällsutmaningar inom området socialt arbete. I nuvarande examensordning anges kunskapsmål om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer och socialnämnden är positiv till att flera målgrupper inkluderas och synliggörs. I förslaget till ny examensordning anges bland annat kunskapsmål om livsbetingelser för äldre, personer med funktionsnedsättning och barn och unga som riskerar att utveckla en kriminell livsstil. I den nya socialtjänstlagen får socialnämnden ett tydligare brottsförebyggande ansvar varför förslaget till ny examensordning om kunskap att förebygga och motverka ungdomskriminalitet ligger i linje med den nya lagstiftningen.

Utredaren konstaterar att många av de samhällsutmaningar som socionomer ställs inför i dag är desamma som de ställts inför sedan lång tid tillbaka. Socialnämnden saknar därför en diskussion om och fokus på, livsbetingelser som rör människor i fattigdom och ekonomisk utsatthet liksom livsbetingelser för människor med substansbruk och beroendeproblematik. Historiskt har socialnämndens arbete och insatser varit inriktat på att stötta personer och familjer inom ovan nämnda livssituationer, som i sig kan utgöra en grund för att utveckla annan social problematik. Om examensordningen ska specificera särskilda målgrupper och särskild utsatthet anser socialnämnden att även ovannämnda målgrupper och/eller social utsatthet behöver synliggöras.

Arbetsätt och samverkan

Socialnämnden är positiv till förslagen till förändringar i examensordningen som innebär att studenterna ska kunna visa förmåga att kritiskt granska, bedöma och använda relevant information för att kunna bidra till utvecklingen av yrket och verksamheten. Den nya socialtjänstlagen som förväntas träda i kraft under 2025 ställer krav på att socialnämnden ska bedriva verksamhet i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet varför socialnämnden är positiv till att detta synliggörs i examensordningen.

Utbildning i juridik

Inom det sociala arbetet är juridiska kunskaper av stor betydelse. Socionomer behöver ha kunskap inom flertalet juridiska områden för att förstå lagar och regler som styr arbetet samt om enskildas rättigheter och skyldigheter. Flera lagar är aktuella för det sociala arbetet och ibland behöver flera lagar beaktas samtidigt. I dagsläget varierar omfattningen av kurser i juridik i socionomutbildningen mellan olika lärosäten mellan 13,5 och 30 högskolepoäng. Socialnämnden ser positivt på att förslaget anger en lägsta nivå för att få en enhetlighet i utbildningen och ge studenter samma juridiska kunskaper som grund. Om studenterna har en juridisk kunskap när de är nyexaminerade underlättar det introduktionen i det sociala arbetet.

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)

Utredningen beskriver att förutsättningarna för genomförandet av VFU kraftigt varierar över landet, likaså kvaliteten på VFU-platserna. I övervägandet argumenterar utredaren för att ersättningsnivån från staten för VFU ska öka genom att VFU inom socionomutbildningen ska ligga inom utbildningsområdet VFU på samma sätt som på lärar- och förskolläraryrket. Utbildningsområde VFU genererar en högre ersättning vilket medför ett incitament för lärosätena att utöka och förstärka samarbetet med arbetsgivare för att säkra platser för studenterna. Socialnämnden ställer sig positiv till övervägandet och anser att en ekonomisk ersättning till kommunerna/handledarna kan stimulera till bättre praktikplatser för studenterna och säkra en jämlik tillgång till VFU-platser över landet. Utredaren föreslår också att Förbundet Sveriges Socionomutbildningar (FSSOC) ska utveckla och ansvara för en nationell struktur för samverkan för att tillse att utbildningsplatser för VFU. Socialnämnden ställer sig positiv till förslaget.

Övriga synpunkter på utredningen

Enligt utredningens förslag kommer flera områden inom socionomprogrammet att få större vikt. Eftersom förslagen om utökat fokus på flera målgrupper och områden ska rymmas inom dagens socionomprogram om 210 högskolepoäng ser socialnämnden en risk för att viktiga delar som finns inom programmet idag kan komma att minska. Det är avgörande att socionomutbildningen anpassas till de förändringar som sker i samhället, men det är också av vikt att utbildningen inte blir allt för fragmenterad och att fokus på andra målgrupper och områden än de som behandlas i förslaget minskar. Socialnämnden har inga synpunkter på förslaget om att universitet och högskolor ska besluta om alternativt urval baserat på arbetslivserfarenhet för tillträde till socionomprogrammet

Juridik- och kanslistabens samlade bedömning och förslag till yttrande

Juridik- och kanslistaben instämmer i socialnämndens bedömning i sin helhet. Sammanfattningsvis förs nedan synpunkter fram i förslaget till yttrande.

Nacka kommun delar utredningens bedömning att socionomutbildningen behöver anpassas efter dagens samhällsutmaningar. Nyexaminerade socionomer behöver vara rustade för att möta de utmaningar och behov som finns i dagens samhälle. Nacka kommun ställer sig positiv till utredningens förslag att kunskap i juridik och verksamhetsförlagd utbildning får en stärkt roll i examensordningen. Nacka kommun ställer sig även positiv till att det blir ett ökat fokus på bland annat ungdomskriminalitet samt hedersrelaterat våld. Det är även positivt att andra målgrupper inkluderas i examensordningen, såsom äldre personer och personer med funktionsnedsättningar. Nacka kommun saknar dock en fördjupad beskrivning av, och fokus på livsbetingelser för personer med beroendeproblematik och för personer som lever i ekonomisk utsatthet.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut innebär inga ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Konsekvenser för barn

Förslagen i utredningen kan få positiva konsekvenser för barn. Om nyexaminerade socionomer har kunskap om att förebygga och motverka normbrytande beteende och ungdomskriminalitet ökar socialnämndens möjligheter att stötta målgruppen barn och unga.

Konsekvenser för klimat och miljö

Rubriken har inte relevans för ärendet och ärendet berörs inte av definierade inriktnings- och effektmål.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse den 5 maj 2025

Bilaga 1. Utdrag ur betänkandet En socionomutbildning i tiden: Sammanfattning och författningsförslag

Bilaga 2. Protokollsutdrag från socialnämndens sammanträde den 22 april 2025

Bilaga 3. Synpunkter från socialnämnden

Bilaga 4. Förslag till yttrande

Sara Lauri
Kanslidirektör
Stadsledningskontoret

Julia Tham
Utredare
Juridik- och kanslistaben

Beslutet ska skickas till:

- Utbildningsdepartementet